

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXVIII (22)

No. (Štev.) 21

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

22. maja 1969

Udarec v obraz

Napori naših manjšin na Koroškem, Goriškem in v Slovenskem Primorju, da se narodno ohranijo, je herojsko delo. Čimbolj skušamo doumeti njihova prizadevanja, tembolj vzbujajo priznanje in spoštovanje. V neprestanih borbah dosega uspehe in doživlja poraze; deležni so krivic in ponižanj. Toda nikdar ne odnehajo, vedno vztrajajo. Njihova ljubezen do slovenstva in slovenskih izročil je tolikšna, da bi bili lahko v zgled tudi izseljencem v svetu.

Slovenci na Koroškem rešujejo tamkajšne probleme na svoj način; Goriški in Tržaški Slovenci pa zopet tako, kakor jih silijo odnosi italijanskih oblasti do slovenske narodne manjšine.

Tako na Koroškem, kakor na slovenskem Primorju si narodno zavedni vodniki prizadevajo, da bi nastopali v obrambo narodnih pravic skupaj in enotno brez oziroma na svetovni nazor. Za tako sodelovanje ne morejo pridobiti levičarjev, to je komunistov in njihovih sopotnikov, ki stavljajo interese partije nad koristi slovenske narodne manjšine.

Zanimiv razvoj je bil v tem oziru v zadnjih letih na Tržaškem. Tu so komunisti in socialisti zagovarjali tezo, da je potrebno vključevanje v italijanske stranke, ki so v propagandne svrhe včasih res vzele v skrb interes Slovencev. Narodno zavedni Slovenci, pa so trdili, da dejstva in skušnje dokazujejo, da nobena italijanska stranka, ne samo, da interesov Slovencev ni rešila, temveč se je slovenskih glasov posluževala le v svoje strankarske koristi. Pri teh Slovcenih je prevladovalo prepričanje, da bodo mogli braniti slovenske narodne interese kot narodna manjšina le, če se povežejo in združijo v močno in enotno slovensko politično formacijo.

Tako je nastala Slovenska skupnost, ki ima svoje začetke v letu 1962 s sporazumom med Slovensko katoliško skupnostjo in Slovensko demokratsko zvezo ter Slovensko krščansko-socialno zvezo.

Ta sporazum je bil sklenjen v jeseni navedenega leta s pristopom Slovenskih neodvisnih Slovencev. Sedanje organizacijsko obliko, ime in statut pa je Slovenska skupnost dobila leta 1965, ko je občni zbor skupnosti odobril statut, ki je še danes v veljavi. Tedaj je Slovenska skupnost postala na Tržaškem edina v celoti slovenska politična stranka. Pri njenem vztrajnem delu politični in volilni uspehi niso izostali.

Slovenska skupnost idejno temelji na demokratičnih, splošno sprejetih krščanskih načelih zapadne omike v naporu za pravičnejšo bodočnost slovenske manjšine.

Razvoj pa je šel še naprej. Tudi nekateri levičarji so spoznali, da Komunistična partija Italije ni zainteresirana na reševanju obstoja slovenske narodne manjšine v Italiji. Če kdaj kaže drugačen videz, dela to le zaradi pridobivanja glasov. Zato je prišlo do ustanovitve Slovenske leveice na Tržaškem, ki se je nedavno na ustanovnem občnem zboru na Opčinah oklicala za samostojno stranko. Do tega so jih pripeljali K. P. Italije in uradna ljubljanska in jugoslovanska politika do narodne manjšine, ki ji ne da opore.

Vsi tisti pa, ki so za samostojno politično organizacijo slovenske narodne manjšine, pa so nedavno dobili močan udarec naravnost v obraz. Od koga? Od nekdanjega predsednika Oslobojilne fronte Josipa Vidmarja in sedanjega predsednika Slovenske Akademije znanosti in umetnosti. 24. aprila je imel ta gospod v Gorici predavanje o Slovenskem nacionalnem vprašanju in enotnem slovenskem kulturnem prostoru. Potem, ko je hvalil samoupravljanje, ki ga je uvedla komunistična oblast v Sloveniji, je govoril tudi o dolžnostih, ki jih imajo Slovenci v matični domovini in tostran meje.

Ta izvajanja so izzvenela v to, da je moralna dolžnost vsakega Slovenca, da ostane zvest svojemu narodu in jeziku.

Neposredno za tem pa je v debati predavatelj sam sebi nasprotoval. Prof. Rado Bednarik ga je vprašal, če ne bi bilo pametno, da bi bili Slovenci tudi sedaj politično tako enotni kot so bili pod fašizmom proti fašizmu. Ta enot-

NIXONOVI MIROVNI NAČRTI

Prejšni teden je ameriški predsednik Nixon po radiu in televiziji objavil svoj program za doseg miru v Vietnamu. Program obsega 8 točk, ki so:

- 1) Čim bo dosežen sporazum, se morajo iz Južnega Vietnama umakniti vse nejužnovietnamske vojaške enote; 2) V razdobju 12 mesecev naj se umaknejo vse večje ameriške, zavezniške in druge nejužnovietnamske sile iz Južnega Vietnama; po tem razdobju se bodo ostale ameriške in druge nejužnovietnamske sile umaknile v za to določena oporišča in se ne bodo več vpletele v bojne akcije; 3) Preostale severnoameriške sile se bodo umikale iz Južnega Vietnama v sorazmerju z umikanjem severnovietnamskih sil; 4) Mednarodni nadzorni organ, priznan od obeh strani, bo ustanovljen za nadzorovanje umikov in vseh drugih zadev, ki se tičejo obeh strani; 5) Ta mednarodni organ bo začel delovati v skladu z vnaprej določenim redom in bo nadzoroval tudi premirje; 6) Čim prej bodo nato izpeljane volitve po določenem postopku in pod nadzorstvom tega mednarodnega organa; 7) Uredil se bo čim prejšnji izpust ujetnikov z obeh strani; 8) Obe strani bosta spoštovali ženevski sporazum iz leta 1954 o Vietnamu in Kambodži ter sporazum o Laosu iz leta 1962.

Nixon je v svojem govoru poudaril, da odlanja sleherni enostranski umik ameriških oddelkov iz Vietnama.

Na mirovni konferenci v Parizu imajo sedaj delegati pred seboj dva mirovna predloga: komunističnega in Nixonovega. Ameriški delegat je izjavil, da bo treba komunistični predlog 10 točk natančno proučiti, da pa se na prvi pogled sklada v več točkah z Nixonovim. Zato, da bo mogoče začeti resno razpravo o premirju v Vietnamu.

Nasprotno pa je komunistični delegat Nixonov mirovni program zavrnil, češ, da je „neiskren“ in „enostranski“, ni pa ga odklonil v celoti. Zato zahodni opazovalci menijo, da obstaja možnost rezojših mirovnih razgovorov v Parizu, katerih prva obletnica je minila prejšnji teden.

Severnoameriški zunanji minister Rogers se je za nekaj dni mudil v Saigonu ter je ob prihodu v Bangkok, prestolnico Tajlandije, izjavil, da „za ZDA nimajo nobene prednosti odnosi z Evropo ali Azijo ali s katerim koli drugim kontinentom sveta.“ Udeležil se bo 14. zasedanja zun. ministrov SEATO, na katerem bodo razpravljali o vietnamski vojni, položaju v Kambodži in Laosu ter o zadnjih dogodkih v Malajziji, kjer so komunistični elementi uprizorili hude izgrede z več smrtnimi žrtvami med prebivalstvom. Nova malajzijska vlada je položaj znova dobila trdno pod kontrolo ter je dala zapreti veliko število komunistov in njihovih agitatorjev.

I Z T E D N A V T E D E N

V volilni kampanji v Franciji se sedaj za francoske volilce bori šest predsedniških kandidatov. Marsejski protikomunistični socialist Gaston Defferre si je za svojega ministrskega predsednika, če bo zmagal, določil znanega Mendes-France-a, ki je bil francoski predsednik leta 1954/55, ko se je za Francijo porazno končala vojna v Indokini (sedanji Vietnam, Kambodža in Laos). Gaullistični kandidat Pompidou pa je začel obljubovati, da se bo v prvi vrsti zanimal za notranjo ureditev razmer in da bo v nasprotju z De Gaulleom zunanjo politiko potisnil na drugo mesto.

V Hondurasu je bil med izgrede proti Nixonovemu odposlancu Rockefellerju ubit neki študent, medtem ko je drugje Rockefeller naletel le na manjše nemire in proteste. V ponedeljek se je za nekaj dni vrnil v Washington in poročal Nixonu o svojih vtisih s prve etape potovanja po latinski Ameriki.

Husakova češkoslovaška vlada je zamrznila plače v državi, cene pa povečala, da bi, kakor se opravičuje, ugodila sovjetskimi zahtevam po „sanaciji češkoslovaškega gospodarstva“, predno bi Moskva Pragi podelila finančno pomoč. Cene so se zvišale do 40 odstotkov.

Ameriški senator McCarthy je pozval ameriško vlado, naj prizna Biafro kot samostojno državo, da bi tako pripomogla k ustavitvi državljanske vojne v Nigeriji. „Čas je, da spremenimo svojo politiko o eni Nigeriji, ki je kriva milijonskih smrtnih žrtev kot cena za ohranitev naroda, ki ga nikdar ni bilo,“ je zaključil McCarthy.

De Gaullov sin 49 letni Filip de Gaulle je v Limi izjavil, da njegov oče „ni bil nikdar zainteresiran za politiko.

Bil je bolj vojak kakor politik.“ Zanimiva izjava sedaj, ko je De Gaulle izgubil plebiscit.

Willy Brandt je odgovoril poljski komunistični vladi, da je Bonn pripravljen razgovarjati se z Varšavo o vzhodnih nemških mejah, vendar „bo potrebna združitev Nemčije, ker Bonn danes nima skupne meje s Poljsko.“ Opazovalci ugibajo kakšne skrite namene ima Varšava, da je čez satelitsko Vzhodno Nemčijo segla v Bonn na razgovor o problemu poljsko-nemške meje.

Sovjetske in češkoslovaške čete imajo zopet skupne manevre v Češkoslovaški, ki bodo trajali do 26. maja.

Vrhunska komunistična konferenca v Moskvi, ki se bo predvidoma začela 5. julija t. l., bo razpravljala „predvsem o skupni akciji v boju proti imperializmu“, so objavili v Kremlju. Proti debati o češkoslovaškem problemu je nastopil češkoslovaški moskovski vazal Husak z izjavo: „Nihče nima izgovora za protisovjetske in protikomunistične napade. So pa še nekatere sile, ki špekulirajo, kako bi spravile na dnevn red konference češkoslovaške razmere.“

Moskva se trudi, da bi na konferenco privabila čim večje število komunističnih partij, vendar je odziv teh še vedno šibak. Romunski komunistični predsednik Ceausescu je odpotoval v Varšavo na razgovor z Gomulko o omejenih konferenci. Jugoslavija se konference zaenkrat ne namerava udeležiti.

V Angliji so pri občinskih volitvah laburisti izgubili nad 600 'odborniških mest. Nezadovoljstvo z Wilsonom se opaža tudi v odporu nekaterih laburistov proti odloku o reglamentaciji štrajkov, ki ga je vlada predložila v odobritev parlamentu.

nost je sedaj namreč kršena, ker se dogaja, da se nekateri slovenski predstavniki vključujejo v italijanske levičarske stranke in s tem škodijo slovenskim interesom. Po mnenju dr. Bednarika je za Slovence na Goriškem in Tržaškem edina koristna in plodovita vključitev v lastno politično organizacijo Slovencev.

Odgovor dr. Vidmarja je bil presenetljiv. Odgovoril ni Vidmar Slovenec ampak Vidmar nameščenec in ponižni sluga komunistične partije. Izjavil je, da je za njega ta problem rešljiv le tako, da se Slovenci vključijo v močne italijanske stranke.

Za pravice slovenske narodne manjšine naj se torej ne borijo med seboj povezani Slovenci, ki jih podpira matična domovina. (Ne. Matična domovina

naj si po Vidmarju umije roke, podpira le komunistične privilegirance kot doslej, slovenska narodna manjšina pa naj se razdobi med italijanske stranke, ki naj rešujejo slovensko manjšino pred zatiranjem italijanskih oblasti.

To je udarec naravnost v obraz vsem, ki se žrtvujejo v borbi za pravice slovenske narodne manjšine.

Kulturni ustvarjalec je kakor kvas za narodovo rast in napredek, dokler je vključen v narodno občestvo in se tega zaveda. Če pa se izloči iz narodnega občestva zaradi zaverovanosti vase in gnan po ambiciji, da se uveljavi kjer koli in kakor koli, pa postane nesreča za narod.

To smo spoznali med revolucijo in vidimo tudi danes.

M. S.

Le verdadera personalidad del nuevo "premier" yugoslavo

La propaganda es sin duda el arma más peligrosa del comunismo internacional. Como casi en su totalidad viene acompañada con la mentira, es el enemigo principal de la verdad, en la cual deben basarse las relaciones entre los pueblos y estados del mundo.

En esta situación el periodismo del mundo libre tiene el ineludible deber de velar por la verdad en sus noticias para contrarrestar así el avance de la falsedad de la propaganda comunista. Sin embargo la realidad dista mucho de este hecho. He aquí un ejemplo.

Uno de los periódicos más importantes de nuestro país y de toda la América Latina publicó en su edición dominical del 18 del corriente mes, la siguiente noticia de la agencia UP de Belgrado:

“La Asamblea Federal ratificó hoy la designación de Mitja Ribicic como primer ministro de Yugoslavia durante los próximos dos años...”, y sigue en otro párrafo:

“El título de Ribicic, político de tendencia liberal, es presidente del Consejo Ejecutivo Federal, que equivale al de primer ministro...”

Y en otro párrafo más prosigue: “Ribicic disfruta de la reputación de ser un elemento liberal” etc. etc.

El artículo está encabezado por el título: “Designan a un 'premier' de corte liberal en Yugoslavia.”

La verdadera personalidad del nuevo “premier” yugoslavo es muy diferente.

El actual ‘premier’ de Yugoslavia comunista, Mitja Ribicic, es un jurista fallido, que durante la ocupación nazifascista de Yugoslavia tomó parte en la guerra civil, la cual por orden de Moscú desató el PC Yugoslavo en el país, como comisario político de la ‘división’ comunista de Styria en Eslovenia, con el grado de teniente de la policía secreta de Tito. Su nombre de pila en aquella unidad guerrillera comunista fue de “Cirilo”. Como tal ha decretado varias ejecuciones en masa de los propios guerrilleros bajo su mando, sin haber confirmado previamente sus sospechas de la sinceridad de los mismos. Algunos de ellos encontraron una muerte horrible bajo los golpes de vara de Mitja Ribicic en persona.

En 1945 fue designado por su lealtad al PCY y por su crueldad hacia los “enemigos del nuevo orden” fiscal supremo del régimen comunista en Eslovenia. Más tarde fue nombrado jefe de la policía secreta de Eslovenia y algún tiempo después designado al puesto de secretario de interior de la misma república.

En conformidad con las resoluciones tomadas en el 9. Congreso del PCY en Belgrado, el nuevo Comité Central del PCY ha decidido aumentar el control del PC sobre el país, designando para el desempeño del puesto de ‘premier’ a Mitja Ribicic que por sus antecedentes es el que mejor está dotado de las “virtudes” que el PC espera encontrar en sus miembros.

Muestra, pues, una carencia de responsabilidad periodística el irresponsable de la agencia noticiosa mencionada, al tildar a Mitja Ribicic de “político de tendencia liberal” y comete un pecado aún mayor de esta índole el suscitado periódico al publicar la noticia sin previa comprobación de la veracidad de las afirmaciones contenidas en ella, creando hasta con el título impreso sobre la misma una impresión totalmente falsa sobre la personalidad del nuevo ‘premier’ en Yugoslavia.

La reputación del periodismo del mundo libre depende de la veracidad de sus informaciones y del criterio sereno de sus editores.

Resnica o osebnosti novega jugoslovanskega "premierja"

Propaganda je brez dvoma nainevnejše orožje mednarodnega komunizma. Ker je skoro v celoti lažniva, je najhujši sovražnik resnice, na kateri morajo temeljiti odnosi med narodi in državami.

V takem položaju ima časnika svobodnega sveta neizogibno dolžnost raziti na resničnost svojih poročil da bi tako zvirala naval laži komunistične propagande. Vendar je resničnost novsem drugačna. Nedavni primer:

Eden od najzgodnejših dnevnikov v naši državi in v vsi latinski Ameriki je v svoji nedeljski izdaji 18. t. m. objavil naslednjo novico tiskovne agencije UP iz Beograda:

„Federalna skupščina je danes potrdila imenovanje Mitje Ribičića za jugoslovanskega ministrskega predsednika za prihodnji dve leti...“ in nadaljuje v drugem odstavku:

„Naslov Ribičića, politika liberalnega nastrojenja, je predsednik federalnega izvršnega sveta, kar odgovarja ministrskemu predsedniku:

In v enem naslednjih odstavkov pravi: „Ribičić je znan kot liberalni element“, itd. itd.

Resnica o osebnosti novega jugoslovanskega „premierja“ je zelo drugačna.

Sedanji ‘premier’ komunistične Jugoslavije Mitja Ribičić je faliran pravnik, ki se je med nacistično okupacijo Jugoslavije udeležil državljanske vojne, ki jo je partija po nalogu iz Moskve zanetila v državi, kot politični komisar komunistične ‘divizije’ na štajerskem v Sloveniji, s činom polkovnika Titove tajne policije. Njegovo partizansko ime v tisti komunistični gverilski ednici je bilo „Ciril“. Kot tak je ukazal več množičnih usmrtitev gverilcev nad svojim noveljstvom, ne da bi prei temeljiti svoja sumničnina nad njimi. Nekateri od njih so umrli strašne smrti pod Ribičićevimi lastnoručnimi udarci s polenom.

Leta 1945 je bil vsled svoje zvestobe partiji in krutosti nad „sovražniki novega reda“ rostavil za javnega tožileca v Sloveniji. Pozneje je bil imenovan za šefa tajne policije v Sloveniji, nekaj zatem pa za sekretarja za notranje zadeve v isti republiki.

V skladu z resolucijami, sprejetimi na 9. kongresu jugoslovanske partije v Beogradu, je novi Centralni biro partije sklenil postriti kontrolo partije nad državo in določil na ta položaj ‘premierja’ Mitjo Ribičića, ki je po svojih antecedentih najbolji podkovan v ‘krepostih’, ki jih partija pričakuje od svojih članov.

Dokazila, torej, pomanjkanje časnikaške odgovornosti donisnik omenjene tiskovne agencije, ko označuje Mitjo Ribičića za „politika liberalnega nastrojenja“, še večji greh te vrste pa je storil zgornji imenovani dnevnik, ko je objavil novico brez predhodne ugotovitve resničnosti njenih trditev in ustvaril celo z naslovom nad njo popolnoma neresničen vtis o osebnosti novega jugoslovanskega ‘premierja’.

Dobro ime časnikaštva v svobodnem svetu je odvisno od resničnosti njegovih informacij in od resnega kriterija njegovih urednikov.

Novi incidenti na kitajsko-sovjetski meji

Med rdečo Kitajsko in ZSSR je v zadnjih dneh znova prišlo do vojaških incidentov vzdolž njune skupne meje.

Sedanji incidenti so se pričetili na meji v centralni Aziji jugovzhodno od Semipalatinska. Nad 1000 kitajskih vojakov je vdrl na sovjetsko ozemlje v globino do 5 kilometrov in se tam utrdilo. Moskva je v Pekingu znova protestirala, zlasti, ker je bilo tudi pri tem incidentu nekaj smrtnih žrtev.

Prav tako je prišlo do krvavih vojaških spopadov na področju reke Ili, 300 km južneje od Semipalatinska.

Na tem področju sta rdeča Kitajska in ZSSR v sporu že nad osem let, zlasti ker Kitajci trdijo, da nad 600.000 kv.

km. tega področja zgodovinsko pripada njim in da ga hočejo dobiti nazaj.

Pretekli teden je Peking po radiju objavil, da je pripravljen na razgovore z Mosko glede obmeinih problemov ter da naj se ti začno sredi junija v mestu Khabarovsk ob sotočju rek Amur in Ussuri. Sovjeti na to ponudbo še niso odgovorili, kakor niso Kitajci odgovorili na dve podobni sovjetski ponudbi pred več tedni.

Istočasno z objavo o ponudbi za razgovore z Mosko pa je pekinška uradna tiskovna agencija Nova Kitajska pozvala „ljudstva Azije, Afrike in Latinske Amerike, naj se oborožijo z mislimi Marxa-Lenina-Maočetunga v boju za ‘Nov rdeči svet’.“

Pogovorimo se . . .

Misli iz govora msgr. Antona Oreharja na lujanskem romanju

Mnogo hudega je nastalo v preteklosti po naših družinah, v narodu in Cerkv, ker ni bilo pravega razgovora. Starši se niso znali pogovoriti z otroki in obratno, vsak je trpel po svoje, bil nesrečen. V narodu smo se delili desetletja v skupine, se združili ob dvajseti uri, ko je bilo že pozno in smo napravili dosti moči in celo narodnega, dobrega imena do danes. V Cerkvi je nastalo toliko krivih ver in trenja, ker se niso znali pogovoriti o besedah in dejanjih. Brez potrebe so se ločili protestanti in pravoslavni ter smo tako raztrgali brez smisla veliko krščansko družino. Ob 2. vatikanskem koncilu so se zbrali škofje vsega sveta in dogovorili, da je Cerkve povsod, s svojimi udi in problemi. In kolikor se bodo danes znotraj Cerkve znali dogovoriti pa-ppež s škofi, škofje z duhovniki in duhovniki z verniki, toliko se bo uredilo in dopolnilo ter razvilo življenje Cerkve kljub vsem krizam, ki jih tudi danes Cerkve doživlja.

Slovenski romarji iz Argentine smo prišli danes v Luján, da se pogovorimo po Mariji z Bogom in med seboj. Prva misel pogovora je zahvala Bogu po 35 letu prvega slovenskega romanja v to svetlišče ter ob 20-letnici ustoličenja podobe Marije Pomagaj (v tem svetišču) ter ob 1100-letnici smrti sv. Cirila, ko se spominjamo dela njegovega ter brata Metoda in drugih misijonarjev, ki so nam omogočili korak Kristusovo Cerkve ter tako posredovali toliko dobrega v duhovnem in stvarnem pogledu za Slovence v zgodovini.

Koliko blagostanja je Bog podelil nam slovenskim izseljencem v Argentini v teh desetletjih, zato naj bo današnja sv. maša zahvalna, ko ob reki Kristusovi in Marije izračunamo to čisto Očetu. Vsak zase in vsi za skupnost. Pa naj bo tudi beseda zvestobe, katero damo pred Marijo Bogu za svoje življenje po vsem sklepu naših obnov in spovedi o molitvi, nedeljski maši ter letni spovedi, o naši čistosti samski in zakonski, da ne bodo vse naše besede le kratkotrajne „kot da smo se pogledali v ogledalo, pa pozabili, kakšni smo bili,“ kot pravi sv. Jakob.

Pogovorimo se med seboj, kako je z nami po družinah, ali znate govoriti starši z otroci, ali veste, da jih imate in ste zanje odgovorni, ali otroci mislite na svoje starše, ob katerih rastejo in sebe za družinsko življenje pripravljate. Pogovorimo se o našem življenju.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Tragični izgredi

„Vroč teden“, kot že imenujejo nekateri časnikarji obdobje med 11. in 18. majem, je pustil kaj tragične posledice: dva mrtva študenta in več ranjenih, poleg nemirnega vzdušja v vsej državi.

Lahko bi rekli, da se je ta „teden“ pričel v torek, 13., ko so tucumanski delavci, bivši uslužbenci podjetja „Amalia“, zahtevali izplačanje zaostalih zneskov. Klub izgreedom, se je zapletljiva končno rešil na miren način. V sredo 14. pa so cordobski delavci avtomobil-ske industrije pričeli stavko, ter priredili izgrede, kjer je bilo 11 ranjenih, 26 zaprtih in 40 razbitih izločb. — Isti dan pa je rektor Severozahodne univerze v Corrientesu privatiziral študentsko menzo, kjer se je kosilo povijalo od 25 na 57 pesov. To je povzročilo nezadovoljstvo študentov, ki so naslednji dan v četrtek, 15., priredili izgrede, ter skušali zavzeti poslopje univerze. Policija, ki je tvorila obroč okoli poslopja, je streljala na izgrede. Padla je prva žrtev: Juan José Cabral. — Ta dan je v Córdoba bila razglašena in delno izvedena splošna stavka.

V soboto 17. popoldne, so študentje v Rosario pripravili manifestacije kot protest zaradi smrti študenta v Corrientesu. V spopadih s policijo so se pomno čuli strelji. Na tleh je obležal smrtno ranjen študent ekonomije Mario Bello.

V obračju napetosti se je pričel nov teden v Rosario so že v nedeljo imeli razgovore študentje in delavci, kateri so se udeležile tudi nekatere politične osebnosti iz vrst peronistov. V Córdoba, Tucumán, Corrientes in Mendoza, ter končno še v Buenos Airesu, so se v ponedeljek vršili manjši študentski izgrede, kjer so ogorčeno protestirali zaradi nedeljskih tovarnišev. Medtem sta univerzi v Córdoba in Rosario zaprli vrata za točen dni kot „znak žalovanja“ in da se „pomirijo duhovi“. Razne pomirjevalne ukrepe so podvzele tudi neka-

nju med seboj, saj je prav romanje v Luján najlepše romanje vse slovenske družine, kot potrdilo, da spadamo skupaj kot bratje in sestre kljub časovnim razlikam prihoda in da smo sinovi istega očeta in matere. Pogovorimo se o naših mislih, besedah in delih.

Svobodo smo iskali in našli v svetu, ne kratimo jo drugim.

Aprilske volitve v Sloveniji

V Jugoslaviji so bile 13. aprila volitve, pri katerih so volili poslance za družbeno politični zbor zvezne skupščine, za republiške in pokrajinske ter občinske in mestne skupščine. V Sloveniji je oddalo svoj glas od 1.134.377 vpisanih volilcev 1.011.380, t. j. približno 87 odstotkov. Da ni bila udeležba večja, pripisujejo slabemu vremenu z snežnimi meteži, zaposlitvi številnih delavcev v tujini, služenju kadrskega roka in drugo. Volitve so potekale tako kakor potekajo vedno pod nadzorstvom partije, torej „normalno“.

Slaba udeležba ljubljanskih študentov

Nekaj debate je povzročila izredno slaba udeležba študentov pri volitvah v zbor delovnih skupnosti ljubljanskih občin in mestnega sveta. Očitki so bili od partijske strani taki, da je Izvršni odbor ljubljanske študentske skupnosti izdal kot odgovor posebno spomenico. V njej zavrača očitke, da bi imela slaba udeležba „politične in druge motive“, ampak dela odgovorno slabo organizacijo volitev in dejstvo, da „študenti praktično ni obravnavan kot popularni volilec tudi v Zbore delovnih skupnosti“.

Gospod župnik — tovariš odbornik

Senzacija volitev je bila v tem, da je bil župnik Štefan Vareš izvoljen za občinskega odbornika. To je bila ena najbolj presenetljivih vesti ob zadnjih občinskih volitvah v Jugoslaviji. V Sloveniji na štaterskem v vasi Gorenje nad Zrečami se je to zgodilo. Vas spada v občino Slovenske Konjice. Ko je šlo za predlaganje kandidatov, so vaščani predlagali dva: predsednika krajevnega odbora SZDL (Socialistične zveze delovnega ljudstva) Gorenje Franceta Štefaneta in svojega župnika Štefana Vareša.

Kandidatura je zbudila zanimanje in so vprašali tudi škofa v Mariboru, ali sme župnik kandidirati. Škof je odgovoril, da je to stvar občanov. Partija in Socialistična zveza sta bili mnenja,

tere druge državne univerze, medtem ko se pouk na vseh privatnih višjih šolah vrši popolnoma normalno. V dogodke je uradno posegel notranji minister dr. Guillermo Bordá, ki je v ponedeljek 19. zvečer po televiziji nagovoril študente. Opozarjal jih je, naj ne nasedajo poklicnim agitatorjem, ki jih skušajo izkoristiti v svoje namene. Izrazil je obžalovanje nad nepotrebnimi žrtvami in izrek sožalje sorodnikom; dejal pa je, da ni bilo logičnega vzroka za izgrede. Pozival je študente, naj v tem trenutku napetosti ohranijo mir. Vlada bo storila vse, da se družbeni mir ohrani, ker je to volja naroda. Za dosego tega cilja bo vlada podvzela previdne, a odločne ukrepe in ne bo dopustila, da bi študentje ali delavci postali žrtve neodgovornih agitatorskih krogov, katerim je mar le lastna korist ne pa blagostanje ljudstva.

Kratke novice

Drž. tajnik za javna dela, ing. B. Loitescu, je odstopil. Željo za odstop je izrazil že lanskega decembra, pa je na prošnjo predsednika Onganía ostal na mestu še do petka 16. t. m. Kot za umik je navajal željo, da se posveti delu v privatnih tvrdkah.

Preteklo nedeljo 18. je Buenos Aires in okolice zafala huda nevihta. Padavine so povzročile več nepravil na ulicah, prekinile nad 10.000 telefonskih linij in ukinile električni tok na več področjih. Narasle vode so pregnale prebivalce nižje ležečih naselbin. Položaj se je že zboljšal.

Nadškof La Plata, mons. A. Plaza, je ukinil vse razlike pri podelitvi zakramentov. Odslej bo podelitev zakramentov in zakramentalov enakega značaja za vse vernike, brez izrednih zunanjih okrasov ali pritisklin. Odpravil je tudi takse, tako da smejo odpraviti duhovniki prejemati le prostovoljni dar vernikov. Vse te odredbe so v duhu koncila in pa sklepov latinskoameriških škofov.

Pravico smo hoteli, toliko za njo trpeti, pustimo jo danes drugim.

Ljubezen smo tako pogrešali ob izhodu, tudi ob prihodu v to domovino so nas boleli očitki izdajstva, ne ponovimo o bratih istega mi sami. Izkazujemo ljubezen posebej v sodbah.

Pogovorimo se pred Marijo o svojem delu v skupnosti, da si ga bomo pravično razdelili, ne pustili samo enim, vsaj ne razdirali, da nas ne bodo sprasovali tisti, ki nas gledajo, kje imamo zadosti pameti po tolikih letih.

da ne gre jemati župnikove kandidature zares. Prav tako so mislili vodilni režimski veljaki v občini. Vsi pa so doživeli presenečenje. Pri volitvah je dobil župnik 342 glasov, njegov protikandidat pa 27. Tako je bil župnik Vareš res izvoljen po volji ljudstva za občinskega odbornika. Poznavalci razmer pravijo, da se prejšnji odbornik Ivan Petrič, za to hribovsko vas pod Pohorjem sploh ni brgal in da je že pred volitvami župnik bil edini, ki se je brgal za vaščane.

Predsednik SZDL Konjice o izvolitvi

Zanimiv je komentar, ki ga je dal k izvolitvi župnika dopisniku Nedeljskega tednika Franjo Marošek, predsednik SZDL Slovenske Konjice. Povedal je, da se prejšnji odbornik Ivar Petrič ni prav nič brgal za vas, in tudi na občinske seje kljub pozivom ni hodil. „Kaj naj bi še storili, ko je bilo vendar očitno, da so zaradi naše odsotnosti bili prisotni drugi,“ je dejal Marošek in nadaljeval: „Ker poskusi, da bi zamenjali Petriča niso uspeli smo se v tem času prerekali o umestnosti še nadaljnjega profesionalizma nekaterih naših izvoljenih članov občinskega odbora SZDL, reševali smo matematične naloge v toplih foteljah, razpravljali smo o vsem mogočem, teren pa je živel in živel je po svoje.“

Zakaj so vaščani volili župnika?

Dopisnik Nedeljskega dnevnika Dušan Kralj je po izvolitvi župnika za odbornika obiskal vas Gorenje in v Nedeljskem dnevniku z dne 20. aprila med drugim objavil tele ugotovitve:

„Občani niso slepi. Občani so čutili prisotnost svojega župnika na vsakem

Slovenska kulturna akcija ob petnajstletnici

Za prvi večer SKA ob petnajstletnici je vladalo veliko zanimanje med občinstvom. Saj je pa tudi napolnilo predavalnico v Slovenski hiši. Ker se nam zdi važen tudi za širše občinstvo, ki bi v notranjosti države in drugje rado vedelo o razvoju v SKA, ji danes — za jubilej — posvečamo več prostora.

Uredništvo

SKA je imela svoj prvi večer letošnje sezone v predavalnici Slovenske hiše dne 17. t. m., s katerim se je hotel novi odbor predstaviti občinstvu in navezati z njim direktni stik. Začel je večer predsednik univ. prof. dr. Tine Debeljak, ki je v uvodni besedi poudaril kontinuiteto SKA. Ta je vidna razločno iz prvega člena pravil iz l. 1954 in prvega ter tretjega člena novo sprejetih pravil letošnje pomladi. „Ker je ta večer priraden za petnajstletnico SKA, je to tudi naša petnajstletnica“, je poudaril. Omenjal je nerazumevanje javnosti, ki trdi včasih prav nasprotno temu, kakor pa je v resnici. Zato poudarja, da naj sodijo SKA po delu, ki ga bo opravila in potem naj izrekó svojo sodbó. Zato se ta večer ne ozira nazaj, ampak naprej in prosi vse resne odbornike, da povedo svoje misli. Nato je univ. prof. dr. Vinko Brumen govoril o poslanstvu SKA. „Ta je edina družba med nami, ki si je naložila pobujanje ustvarjalnega kulturnega dela in objavljanje kulturnih stvaritev. Če ona odpove ali se izneveri tej nalogi, ni — sedaj — ustanove, ki bi mogla to opraviti. To je njene specifično poslanstvo. Vsak, poedinec ali združba, je pa najprej dolžan storiti to nalogo, nato šele svoje sile posvetiti drugim nalogam, pa naj so še tako važne.“ In tu je prišel na konkretni primer, kjer je poudaril, kar se nam zdi važno: „Politika je nad vse častno in vsaki skupnosti nujno potrebno opravilo. Zato si skupnost ustvarja organe tudi za to delo. Poleg njih pa ima organe, ki služijo drugim, ne manj važnim potrebam skupnosti. Vsak izmed njih naj se posveča svojim posebnim nalogam ter jih skuša čimbolj opraviti. Vsak izmed njih ima pravico do svoje področne avtonomije in jo sme braniti. Zlasti podrejanje vsega občestvenega življenja, posebej še v ožjem pomenu kultur-

TISK NAS PLEMENITI

Prikaz življenja v dobri knjigi, v dobri povesti, v dobrem romanu, prikaz življenja po dobrih revijah in časopisih je resnično življenje in tudi če je prikazano iz umazanega izseka življenja, je prikazano tako, da ne krivi resnice, še manj pa na način, ki bi pokončaval lestvico vrednot. Koliko je na žalost danes pisanja, v katerem je zločinstvo že skoraj junaštvo, upiranje pošten, legalni oblasti zmagovalno dejanje, upiranje Cerkvi začetek nove dobe. Vse to, napihnjeno in izmalice, okrašeno s frazami o svobodi vesti, o svobodi človeškega dostojanstva in pod ne vem še kakšnimi frazami, se prodaja ljudem na vseh koncih in krajih. Danes sta dva, ki verujeta v to fraziranje, jutri štirje in nazadnje se tistim, ki še stojijo, zazdi, da so starokopitni, za časom, umaknejo se iz borbe in tisto, kar je napačno, zmaga. Kolikokrat se zgodi, da časopisje prinese samo pol resnice, zanoliči pa tisti del, v katerem dogodek dobi čisto drug pomen. Koliko je danes časopisja, ki širi kot čisto resnico navadno govoričenje, ki se čez čas pokaže, da je bilo napačno. Kolikokrat je težko ali sploh nemogoče škodo popraviti. Namigovanja, preiravanja, zavijanja ne spadata ne v tiskovno ne govorjeno besedo. Zato naj nam bo vsem veliko in sveto pravilo: Brez plemenitosti je življenje zelo oglató in brez duha plemenitosti ni.

Karel Mauser ob 120-letnici smrti dr. Franceta Prešerna na sestanku D. S. P. B. v Clevelandu 2. 2. 1969.

koraku. Če je bilo treba glasovati za samoprisepek v korist ceste in vodovoda, je bil župnik najglasnejši, ki je glasoval za samoprisepek; če je bila beseda o davščinah, je bil spet župnik tisti, ki je kmete prepričeval na zborih volilcev o umestnosti takšnih ali drugačnih davščin, pri čemer pa je seveda tudi govoril o nujnosti sprememb občinske politike do kmetov in do njihovega dela; kadar je zbolel v vasi otrok, je bil župnik edini, ki je odpeljal otroka s svojim avtomobilom v ambulantno. Župnik je živel med ljudmi in z ljudmi. Videli so ga povsod, zato ni čudno, da ga niso spregledali takrat, ko so izbirali zastopnika njihovih interesov v občinski skupščini.“

Lahko bo šlo, lahko ne bo šlo!

Florjan Jenčič kot kandidat za predsednika Občinske skupščine Slovenske Konjice ni kazal posebne skrbi zaradi

izvolitve župnika. Dopisniku Dušanu Kralju je dejal:

„Lahko bo šlo odlično! Lahko se bo zatakalo! Lahko sploh ne bo šlo.“

Razgovor je zaključil: „Če bo prišlo do konfliktov, če bo gorenjski odbornik mešal verska čustva v razprave o skupnih problemih, bom takšno sejo občinske skupščine kratko malo končal. Vendar pa mislim, o tem smo se pogovorili s Štefanom Varešem, da do tega ne bo prišlo. Naposled, mimo dejstva ne moremo. Odbornik je tu, če bo zastopal interese svojih volilcev, je to njegova naloga in dolžnost. Ravno to dolžnost in hkrati odgovornost so naši odborniki v preteklosti kaj radi zamenjali, mi pa smo imeli tudi dokaj površen odnos do neodgovornega početja nekaterih naših odbornikov.“

Župnik Štefan Vareš je doma iz Prekmurja. Študije je končal v Zagrebu. V Gorenju župnikuje štiri leta.

Prva nedelja v juniju je naš

NARODNI VERNIH DUŠ DAN

Počastimo spomin žrtev okupacije in revolucije. Ostanimo zvesti idealom borcev za svobodo slovenskega naroda.

bilanco s koncem aprila letošnjega leta, po katerem ima SKA okrog 700.000 dolga, toda njeno premoženje, neizterjani dolžniki, zaloga knjig itd. uravno vešajo bilanco, ki bi bila pa brez daril vseča. Mora pa SKA izdati še Glas do konca leta, Meddobje in eno knjigo, kar bo tudi še veljalo 1 milijon. Treba pa bo varčevanja, kar se je začelo pri Glasu. Napovedal je ustanovitev posebnega Gospodarskega sveta, ki bo kulturne delavce razbremenil skrbi za gmočno stran SKA ter bo postavil trdnjše osnove za nje delo.

Prof. dr. Tine Debeljak je nato govoril o delu v bodočnosti. Govoril je o notranjem delu posameznih odsekov, večerih, prireditvah, teaterskih nastopih, razstavah, itd. potem pa o časopisu, reviji in knjigah SKA. Poudarek hoče novi odbor dati na Meddobje in pa na izdajanje knjig ob napovedanem času. Za konec je označil program: 1. kolektivno, kolegialno odgovornost — v različni meri soroda — pri izdajanju periodik in knjig; 2. razširiti krog problematike in članstva na ves zdomski svet; 3. pritegniti mladino k ustvarjalnemu delu, katero SKA vabi k sodelovanju in sodelovanju k prireditvam in publicističnim izdajam ter 4. dopustiti veliko svobodo.

Zadnji referat je podal dr. Mirko Gogala pod naslovom Okrogla miza za iskanje resnice v naših skupnih vprašanjih. Ta zamisel je nastala iz teološkega in filozofskega odseka. SKA se čuti, da je poklicana za to, da zbere od časa do časa vse predstavnike našega javnega življenja k skupni mizi, da se pogovore brez obveznosti in sankcij o temeljnih problemih našega zdomskega življenja — s teoretičnega stališča. Tako bi se marsikje prišlo do zmanjšanja trenj in bliže do resnice. „Resnice iskati“, bi bilo geslo teh dialogov med nami samimi. Tako okroglo mizo z malo dobre volje lahko ostvarimo. Teološki in filozofski odsek se v imenu SKA obrača na vse slovensko javnost, da jima s svojimi pomočmi omogočita izpeljavo te idealne zamisli, ki bo zaradi obravnavanih vprašanj lahko v veliko korist ne le izseljencem v Argentini, temveč tudi drugim po svetu.

Nato se je začela debata, ki jo je vodil podpredsednik SKA arh. Marian Žilc, ki je skušala razjasniti položaj SKA Na večeru je bilo nad sto poslušalcev.

Novice iz Slovenije

Univ. profesor dr. Alojz Kral je umrl v Brnu 23. aprila. Četudi rojen na Moravskem leta 1884 in je študiral gradbeništvo v Brnu, kjer je diplomiral leta 1910, je dolgo vrsto let preživel in delal v Ljubljani, kamor je prišel leta 1912. Našel je hvaležno polje udejstevanja. Po njegovih načrtih je bilo zgrajenih več pomembnih objektov. Omeniti je predvsem šentjakovski most, ki ga je zgradil v letih 1914-15. Tedaj je šlo za razmeroma novo gradivo — železobetonsko. Izvršil je tudi pionirsko delo, ko je v prizidku stare tehniške fakultete ustanovil laboratorij za preskavo materiala in konstrukcij. Pomembno je njegovo sodelovanje pri gradnji prve slovenske ceste s trdim cestnim materialom — Bled pred drugo svetovno vojno. Zaradi svoje strokovne sposobnosti je bil dr. Kral leta 1923 izvoljen za rednega profesorja ljubljanske univerze. Bil je dvakrat dekan tehniške fakultete (1924—25 in 1931—32). Po nastopu komunističnega režima leta 1945 je bil sicer izvoljen za rektorja ljubljanske univerze, toda se je že naslednje leto 1946 po 35-letnem življenju in delu v Ljubljani vrnil nazaj v Brno.

Pomembna odkritja. Strokovna komisija ljubljanskega mestnega muzeja pod vodstvom kustosinje prof. Ljudmile Plesničarjeve je med izkopavanjem temeljev za telovadnico osnovne šole v Gregorčičevi ulici v Ljubljani pravkar odkrila pomemben kos poznoantične Emone, in sicer bogate barvne mozaike in dobro ohranjen kristlini. Našli so temelje stanovalnice hiše, ki je bila centralno ogrevana in tlakovana z večbarvnimi mozaiki. Hiša je stala poleg cerkve. V tleh nekdanje cerkve je viden, dobro ohranjen baptisterij (kristlini), kjer so v pozni antični dobi krščevali odrasle Emonce. V mozaikah so veliki črkami zapisana imena meščanov, ki so omogočili sestavljanje mozaika. Cerkev so postavili konec četrtega ali v začetku petega stoletja. Po tlorisu in izdelavi ornametov je sklepati, da je bila naslonjena na Akvilejo, cerkveno središče, ki mu je pripadala tudi Emona. Poudarjajo, da je to prva odkrita sakralna arhitektura v Emoni, in eno najpomembnejših odkritij v Emoni sploh.

Redna skupščina Zveze tabornikov Slovenije je bila 19. aprila v Ljubljani. Taborniška organizacija deluje v 48 slovenskih občinah in šteje 140 odredov z 20.000 člani. Tabora se je udeležil tudi nestor jugoslovanskih tabornikov Pavel Kunaver, katerega so delegati prisrčno pozdravili.

Mirko Rupel: Valvasorjevo berilo v novi podobi je pripravil in uredil prof. Branko Reisp. Knjiga je izšla v reprezentativni obliki in opremi, v velikem formatu 17x24 cm. Obsega 604 strani in je v njej 140 podob, od tega 12 prilog.

Tehniški muzej v Kranju je pripravil razstavo Prvi tekstilni industrijski obrati na Gorenjskem. Na Slovenskem

se je prvi tehniški industrijski obrat pojavil v Ljubljani že leta 1724, proti koncu 18. stoletja pa v Kranju in Trzinu, kjer ima tekstilna industrija še danes tradicijo.

Proga Koper—Prešnica je končno prevzelo Združeno železniško transportno podjetje Ljubljana. Proga bo treba dopolniti in elektrificirati, da bo zmogla naraščajoči promet koperskega pristanišča.

Stoletnico ptujske gimnazije so praznovali 19. aprila. Na proslavi je v imenu bivših dijakov govoril Dr. Aleksander Poznik. Direktor gimnazije Rudolf Čeh je orisal razvoj te šolske ustanove in poudaril, da je v predvojni Jugoslaviji maturiralo na gimnaziji 440 dijakov, v sedanji pa 733. Predsednik občinske skupščine Ptuj je izročil plakete mesta Ptuj bivšim profesorjem gimnazije: Francetu Miheliču, Francu Oniču, Antonu Ingoliču, Dr. Stajniku Cajnkarku, Francu Slipovšku ter sedanjemu ravnatelju. Plaketo je občinska skupščina podelila tudi Dr. Mariji Borštnikovi, ki se pa slavnostni ni mogla udeležiti.

Consortium musicum se je pojavil med prireditelji letošnjih koncertov v Ljubljani. Organiziral je ciklus petih koncertov pod naslovom „Komorna glasba baroka in klasične“. Izvajanja komorne glasbe iz navedenih dveh obdobjev v Sloveniji še nihče ni sistematično izvajal.

Umrli so. Ljubljana: Franc Ajdič, Janez Novak, Filip Košir, Mihael Isop, upokojenci, Slavko Furlan-Dušan, republiški sekretar za notr. zadeve Slovenije, ponesrečen na Krvavcu, Iva Černejčič, upokojenka, Ana Kulišek roj. Širok, Jerica Sušnik roj. Ornik, Marija Ring, vdova, Ciril Zalaznik, dipl. ing. agronom, Ivo Žan, posestnik in mesarski mojster, Herman Pečnik, ravnatelj osnovne šole, Elza Snoj roj. Kovač, Anton Demšar, restavrador, Leonija Souvan roj. Souvan (93), vdova po drž. pravobranilcu, prof. dr. Robert Neubauer, redni prof. medicinske fakultete v Ljubljani in nekdanji predstojnik bolnišnice na Golniku; Melanija Koderman roj. Serbec, v Mariboru, ing. Franc Slapšak, Dravljje, Josip Kobe, bivši trgovec, Novo mesto, Franc Žabjek, pos. iz Rudnika, Anica Bevc roj. Golob, Gabrova pri Litiji, Marija Dolar roj. Rehar v Savinski dolini, Marija Kos roj. Valentinčič, Novo mesto, Jože Ahac, gostilničar v Turjaku, Alojz Painhart kleparski mojster, Križevci pri Ljutomeru, Ivan Siter, Rogaska Slatina, Fina Polak, Trzin, Marija Božič roj. Požun, Sevnica, Marija Hribar (77 let) Zg. Zadobrova, Marija Kotnik, Domžale, Jože Černe, upokojenec (68), Bled, Vinko Malenšek (82), Javornik, Magda Vremec roj. Valentinčič, profesorica, Koper, Ada Brems roj. Koman, Vraždin, Dorotea Prešeren (84), Radovljica, Ivana Primožič roj. Krek (89), bivša trgovka, Železniki.

V Rogu ležimo pobiti

Mohorjeva tiskarna v Celovcu je natisnila knjižico, ki obsega 96 strani žepnega formata z naslovom „V Rogu ležimo pobiti“. Napisal jo je Tomaž Kovač. Izšla je v samozaložbi Buenos Aires 1968.

Težko bi v svetovni literaturi našli tako pretresljivo delo kot je ta knjižica. Takih strahot, kot so jih bili deležni iz Vetrinja vrnjeni vojaki slovenske narodne vojske — domobranci, vaški stražarji, četniki, tudi mnogi civilisti, celo ženske in otroci — verjetno ni doživel noben narod. Kdor prebere pričevanja, ki jih vsebuje ta knjižica, kar verjetno ne more, da je bil slovenski človek-komunist sposoben toliko zverinstva, takšnega mučenja in pobijanja svojega idejnega nasprotnika. Za mlajši slovenski rod, ki živi v domovini ali izven nje, bo knjižica naravnost strahotno odkritje. Za starejše pa, ki so to doživeli pa se srečno rešili, pa bo ta knjižica močno potrdilo njihovega odločnega protikomunističnega stališča in odklanjanja vsakega sodelovanja s takimi mučitelji in krvniki slovenskega ljudstva.

Velika vrednost knjižice je v tem, da je — razen kratkega uvoda — sestavljena zgolj iz pričevanj domobrancev, ki so se rešili (nekateri na skoraj čudežni način) iz peklenkega komunističnega žrela. So to dobesedna pričevanja, v katerih naši fantje in mošje mirno in preprosto pripovedujejo, kaj so doživeli. Ta pričevanja so objavljena

brez vsakega komentarja ali razlage. Je to torej strogo dokumentarna knjižica. Prav zato napravi na bralca silen vtis, najsilnejša pri opisu pobijanih borcev v Kočevskem Rogu.

Mnogo se piše o Katynu, kjer so sovjetski komunisti s strelom v tilnik pobili 15.000 poljskih častnikov. Grozen je bil ta zločin. Toda zločini nad vrnjenimi Slovenci so bili hujši. Poljaki so bili ustreljeni v tilnik brez mučenja in pokopani v skupne grobove. Slovenski vojaki so bili strahotno mučeni in pometani — nekateri še napol živi — v brezna, ki so jih potem minirali in zasuli s skalami, da bi tako zabrisali sledove svojih zločinov.

Knjižica obsega 10 strani uvoda, v katerem je avtor na kratko popisal dobo od nemškega napada na Jugoslavijo in okupacijo Slovenije po Nemcih, Italijanih in Madžarih, postopanje nacistov in fašistov v okupiranih slovenskih krajih. Pove, da je bil dne 6. aprila v Ljubljani osnovan Narodni svet. V tej zvezi bi bilo primerno pripomniti, da je bil ta Narodni svet skupaj z banom Dr. Natlačenom privzel potje vlade v Sloveniji, ker so bile pretrgane vse vezi z Beogradom, t. j. osrednjo vlado. Ta Narodni svet se ni pozneje preimenoval v Narodni odbor. Slovenska zaveza in Narodni odbor sta se pozneje ustaušili kot podtalni slovenski politični organizaciji, sestavljeni iz zastopnikov slovenskih demokratičnih strank.

V uvodu je opisan tudi nastanek

ZEDINJENA SLOVENIJA

pride v nedeljo, 1. junija 1969 ob 16
v Slovenski hiši, Ramón Falcón 4158

SPOMINSKO POČASTITEV PRAZNIKA JUNAKOV

S P O R E D :

Pred spomenikom junakov

- Molk in položitev venca
- Pevski zbor Gallus
- Spominska beseda predsednika Z. S. Boža Stariha

V dvorani:

Sv. maša z nagovorom msgr. Antona Oreharja

Po maši:

V Rogu ležimo pobiti

Scenična komemoracija v zamisli in režiji Nikolaja Je- ločnika, na besedo sv. pisma in Jeremije Kalina, s projekcijami lesorezov Bare Remec, v izvedbi Gledališkega odseka SKA in Slovenskega gledališča v Buenos Airesu

SLOVENC V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Osebnosti

Krščeni so bili v župni cerkvi Santa Rita: Oskar Terčič, sin Nikolaja in Marjane Hartman. Botrovala sta Franc Javier Hartman in ga. Lidija Flander. — Herman Kramar, sin Ladislava in Florentine Pujola. Botra sta bila Karel Danijel Pujola in ga. Marija Helena Colli. — Karen Mabel Rodríguez, hčerka Rubena in Marije Puntar. Botrovala sta ga. Pavle Jeretina in njegova žena ga. Ana roj. Puntar. Krstil jih je g. Albin Avguštin. Srečnim družinam naše čestitke.

Umrli je dne 10. maja v San Martinu g. Peter Krpan doma iz Senožec pri Trstu. V Argentino je prišel leta 1927. Po poklicu je bil zidar. Ko so prišli po drugi svetovni vojni v Argentino novi politični emigranti, jim je pomagal po vseh svojih močeh in se zanimal za njihovo življenje. Za njim žalujejo ga. Terezija roj. Delak, sin g. Peter in hči ga. Marija poročena Kovačič, katerim izrekamo naše globoko sožalje.

Študijski dan in občni zbor SKAD

Študijskega dneva SKAD dne 1. maja se je udeležilo lepo število akademikov in srednješolcev v zadnjem letniku. Predavanjima arh. Jureta Vombegarja: „Moj pogled na SKAD“ in p. Alojzija Kukovice „Križa v Cerkvi“ sta sledili dolgi in napeti debati. Na popoldanskem občnem zboru je bil nato izvoljen novi odbor, ki ga sestavljajo: predsednik Janez Jelenc, tajnica Terezka Prijatelj, blagajničarka Simonka Rajer, odborniki: Marjeta Rožanc, Andrej Fink in Jože Dobovšek ml.

Občni zbor Slovenske fantovske zveze je bil v nedeljo, 24. aprila, v Slovenski hiši. Bil je to 20. redni občni zbor. Po poročilu dosedanjega predsed-

slovenskih odporniških organizacij: Slovenske legije, ki so jo ustanovili zastopniki slovenskih katoliških mladinskih organizacij že v aprilu leta 1941 (torej še pred ustanovitvijo OF), Slovenske legije, Narodne legije, četnikov in drugih. Popisan je tudi nastanek vaških straž, domobranstva, primorskih varnostnih straž. Podrobneje je zlasti popisana vrnitev slovenske narodne vojske iz Vetrinja.

Temu uvodu slede pričevanja o transportih na Področico. Pričakuemo, da bo avtor na podoben način obdelal tudi Transporte v Pliberk, Teharje, Celje, Hrastnik. Pričevanja so razdeljena v naslednja poglavja: Izdaja in predaja, Na oni strani predora, Kranj, Skofja Loka, Št. Vid nad Ljubljano, Morišča okoli Ljubljane, Kočevski Rog. Ta pričevanja je vzel avtor iz različnih knjižic, kjer so bila ta pričevanja objavljena. Pod črto navaja avtor naslednje vire: Franc Izanc Odpri grobovi (žeteli bi bilo, da bi Izanc nadaljeval to svojo zbirko pričevanj), Matija Škrbec, Krivda rdeče fronte, in Rdeča zver, pijana krvi, Vetrinjska tragedija, Zgodbe mučeništva Slovencev.

Vsak slovenski izseljenec naj se se po tem dokumentu slovenskega mučeništva. Prav bi tudi bilo, da bi bila ta knjižica prevedena v svetovne jezike, da bi svet — še vedno premalo informiran o komunizmu — na našem slovenskem primeru spoznal zločinske nečloveške metode komunistov.

Rudolf Smersu

Vsak teden ena

TKANINA REVNA SEM

France Balantič

Tkanina revna sem, raztrgan prt pokapan z voskom umirajočih zvezd, ki padajo od Tvojih miz v šelest polnočnih ur in se solzečih trt.

Položi me čez mrzli prag svetišča, da vsaj od daleč slutil bom želje, ki Tvoje dobro polnijo srce, razgrni me prek svojega dvorišča.

Naj čezme k Tebi hodijo ljudje, naj mi obraz oskrumijo noge, ubogih mojih bratov noge gnojne.

In ko mi bodo sanje spet spokojne, ne splaši v mojem vrtu zlatih ptic, ki spale bodo v ognju perotnic.

septembrskih in oktobrskih proslavah in pri delu za izpolnitev pogojev, da postane zavetišče pravno in gospodarsko urejena ustanova. Kupno pogodbo so začasno podpisali zasebniki, ko pa bo urejeno vprašanje pravne osebnosti, bo zavetišče prepisano na odbor. Prej pa bo sklican občni zbor, ki bo izvolil nov delovni odbor. Sedanji odbor bo začel graditi v najkrajšem času javno kopališče na prostorih zavetišča, ki bo prinašalo lepe dohodke.

V finančnem delu poročila objavlja odbor, da je bilo 14. marca 1969 dohodkov 1.952.255 \$, izdatkov pa 1.723.360 \$. Tako ima odbor v blagajni 228.895 \$ previška. K temu je treba dodati še okrog 60.000 \$ novih dohodkov in 25.000 izdatkov, kar da v celoti 250.000 \$ previška. Prispevki članov znašajo okrog 1.350.000 \$, razni darovi okrog 300.000 \$ in prispevek zveze Tabor pa 350.000 \$. Svoje poročilo zaključuje odbor s pozivom na „slovensko demokracijo javnost po svetu, da podpre s podvojeno silo centralno slovensko zavetišče v Argentini.“

Goriška in Primorska

Slovenski pesniki v Argentini

Mladika je mesečna revija, ki izhaja v Trstu. Urejuje jo Jože Peterlin, izdaja pa uredniški odbor. V njej pod zaglavjem naši razgledi, podaja od številke do številke Martin Jevnikar pregled sodobne slovenske zamejske literature. V letošnji številki 3/4, to je za marec in april, je posvetil pozornost slovenskim izseljencem v Argentini. Navaja število starih in novih, njihove značilnosti, delo, domove itd. — O Slo- venci v Argentini pravi, da so organizirani kot „prava narodna enota“. Prikaže delovanje Slovenske kulturne akcije in Svobodne Slovenije z njenimi publikacijami; poudarja, da je med temi najpomembnejši Zbornik, ki izhaja letno od leta 1949 v velikem formatu. Po naštevanju ostalih založb preide Martin Jevnikar na pesništvo, kjer ugotavlja, da „argentinska poezija širi in dopolnjuje splošno slovensko pesništvo doma“. Nato začne s prikazom pesnikov, ki so se uveljavili v

Argentini. Kot prvega predstavlja dr. Tinora Debeljaka, katerega posveča skoro polgrodu stran revije. V uvodu pokaže na pesnikovo delavnost že v domovini. Nato pa našteva njegove pesniške zbirke, izdane v izseljenstvu: Velika črna maša za pobite Slovence, Poljub, Mariji, Kyrie Eleison — slovenski Veliki teden in Oratorij o Baragi. Z vsako pesniško zbirko se bavi posebej in pravi npr. o črni maši: Debeljak je pretresljivo naslikal grozotno trpljenje slovenskih ljudi v tistih zmedenih časih, pesnitev je krik in protest, a tudi upanje, da trpljenje ne more biti zamen. O Poljubu: Zbirka je svojevrsna ljubezenska lirika, ker tako pretresljivih krikov po ženi nimamo v vsej slovenski poeziji. O Mariji pravi, da imajo pesmi prisrčno in domačo obliko, so pisane in žive. Na koncu članka opozori tudi na Debeljakovo znanstveno delo in da je bila bibliografija njegovih del objavljena v Zborniku Svobodne Slovenije 1968.

Janko Hafner

Predzadnji korak do Lune

Ko pišem te vrste, se približuje Apolo 10 našemu nočnemu soncu in na videz ponavlja tako veličastni božični polet Apola 8. Res je cilj poleta isti, a vendar je to pot zastavljena naloga neprimerno težja in popolnejša. Že ta polet bi lahko privedel prve zemljane na Luno, če ne bi bilo najvažnejše načelo ameriških poletov: varnost potnikov. Apolo 8 je odletela proti Luni brez pristajalne kabine za Luno in jo je zato samo obkroževala. Apolo 10 pa leti sklopljena z pristajalno kabinico — pajkom LM proti cilju.

V Svobodni Sloveniji z dne 3. marca smo si podrobno ogledali celotni tovor Apolo kombinacij in njihovih nalog v bližini Lune. Zato teh podrobnosti, potrebnih za boljše razumevanje največjega tehničnega podviga človeštva, ne moremo tu ponavljati. Ogledajmo si na kratko le dosedanja potek in napoved razvoja dogodkov, ki bodo — če bo šlo vse po sreči — predzadnji korak pred prihodom na Luno.

Pred predzadnjim korakom so bili opravljeni premnogi manjši koraki do Lune. Začeli so se že pred 10 leti s prvimi sovjetskimi Luniki, v naslednjih letih so se jim pridružili Američani in končno so pred nekaj leti ti koraki takorekoč že drug drugemu stopali na pete. Luniki, Rangerji, Orbitri in Sur-

veyorji so kot avtomati od daleč in od blizu raziskovali nepoznane skrivnosti Lune in tako zbrali potrebno gradivo za doseg končnega cilja. Izbrana so pristajališča na Luni in ameriški vse-mirski piloti jih iz fotografij poznajo bolj natančno, kot si mi to moremo misliti.

Za prvi pristanek človeka na Luni je bilo dokončno izbrano mesto v bližini žrela Moltke v ravnini, takozvanem „Morju miru“, v bližini luninega ekvatorja. Posadka Apola 10 si gre ogledat to pristajališče od blizu in bo izvedla prav vse, kar bo čez tri mesece morala izpeljati dvojica, ki bo v resnici pristala. Samo pristanek z višine 13.000 m nad Luno ne bo izpeljan. Pač pa bodo iz te višine napravili kar najbolj natančne posnetke pristajališča. Pri današnjem stanju fotografske tehnike pomeni to, da bi na fotografiji pristajališča kot majcen bel pravokotnik videli celo naš tedenik „Svobodno Slovenijo“, če bi ga kdo mogel prej tam položiti na tla! To se pravi: Ko se bosta 20. julija v LM stoječa astronauta približala pristajališču, bosta čisto točno spoznala mesto, kam naj sedeta.

Prav zaradi tega — zaradi večje varnosti — Apolo 10 ne bo poslala že

(Nadaljevanje na 4. str.)

LETOŠNJA PODELITEV NAGRADE
„VSTAJENJE“

Razodišče literarne nagrade „Vstajenje“, ki se je sestalo v nedeljo 27. aprila 1969 v Trstu in ki so ga sestavljali prof. Martin Jevnikar, Franc Jeza in dr. Anton Kacin, je soglasno sklenilo, da podeli nagrado „Vstajenje“ za leto 1968 pisatelju Alojziju Rebuli za roman „V Sibilih vetru“.

Svojo odločitev je utemeljilo tako: „Roman, katerega vsebina je zajeta iz prvih stoletij po Kristusu, plastično predstavlja takratno rimsko in grško življenje, družbene, kulturne in verske razmere, ko je krščanstvo prodiralo v ljudske plasti, a pritegovalo vsaj posameznike iz vodilnega sloja. Pisatelj je ustvaril vrsto izdelanih, živih značajev, ki segajo od sužnja do cesarja. Pri tem je pokazal ne le izredno poznanje takratne dobe, ampak tudi oster posluš za vse, kar je v organizirani človeški družbi in v življenju stalnega in vedno aktualnega. Glavni junak je pripadnik majhnega in ogroženega naroda, ki ga rimski imperij nasilno iztrga iz njegovega narodnega okolja, mu da popolno klasično izobrazbo, a ga tudi onesreči. Kljub zgodovinski odmaknenosti je delo čudovito sodobno. Roman je tako eno največjih del slovenske pripovedne literature.“

Bralcem Svobodne Slovenije je pisatelj Alojzij Rebula znan v zadnjem času po svojem lepem govoru, ki ga je imel v Nabrežini 9. marca in smo ga objavili v številki 18 z dne 1. maja.

Fantovski odsek v Mendozi je imel občni zbor 27. aprila. Vodil ga je dosednji predsednik Bajda Jaka. Po njegovem poročilu in poročilih odbornikov je bil izvoljen novi odbor: Hirschegger Davorin, predsednik, Šmon Josip, podpredsednik, Grntal Janez, tajnik, Hirschegger Gabriel, blagajnik, Hirschegger Friderik, kulturni referent, Štern Janez, športni referent.

NAŠ DOM

SAN JUSTO

V nedeljo, 25. maja 1969:

SREBRNA MAŠA č. g. JANKA MERNIKA,
DUŠNEGA PASTIRJA V SAN JUSTU

OB 8.00 KONCELEBRIRANA SV. MAŠA — V ŽUPNI CERKVI srebrnomašnikov slavnostni pridigar — Msgr. A. Orehar Poleg srebrnomašnika in pridigarja bodo še somaševali gg. Ladislav Lenček, C. M., Franc Barle, S. D. B. in Alojzij Tekavec, S. D. B.

OB 9.30 AKADEMIJA V ČAST SREBRNOMAŠNIKU — V NAŠEM DOMU

Našemu dušnemu pastirju — predsednik Našega doma g. P. Čarman; Pozdravne besede ge. M. Zakrajškove — v imenu slovenskih žen; Črtica v pozdrav — dr. J. Krivec kot najbližji sorojak. — Sodelujejo: Sanhuški pevski zbor pod vodstvom g. Š. Drenška; Šolski pevski zbor pod vodstvom gdč. A. Klanškove.

OB 13.00 SLAVNOSTNO KOSILO

Poleg sanhuških faranov še posebej vabljeni prijatelji č. g. srebrnomašnika ter bivši gojenci salezijanskih zavodov. Prijave sprejema društveni blagajnik g. J. Zakrajšek na telefon 621-1531 najkasneje do srede 21. t. m. Vse rojake naprošamo za številne narodne noše.

PO ŠPORTNEM SVETU

Namiznoteniško svetovno prvenstvo v Muenchnu je jugoslovanski ekipi prineslo odlično tretje mesto in bronasto medaljo. Napovedi in želje jugoslovanskih igralcev so se uresničile in v borbi za tretje mesto jim je uspelo premagati ekipo Južne Koreje kar s 5:0. Drugo mesto je zasedla ekipa ZRNemčije. V finalu jo je premagala Japonska v izredno izenačenem in borbenem srečanju s 5:3. Za Južno Korejo so se uvrstile: 5. Švedska, 6. Anglija, 7. ČSSR, 8. SZ, 9. Madžarska, 10. Francija.

Med posamezniki pa jugoslovanski zastopniki niso tako blesteli kot med ekipnim tekmovanjem. Stipančič je sicer v osmini finala izločil prejšnjega svetovnega prvaka Japonca Hasegavo, v četrtini finala pa je izgubil z mladim Japoncem Kasajim z 2:3 (20:22, 21:15, 16:21, 21:15, 17:21), v parih pa sta prav tako v četrtfinalu klonila Korpa-Surpek proti svetovnim prvakoma Alserjem in Johanssonom. Igra je potrdila, da nista imela dosti možnosti, saj sta gladko izgubila z 0:3 (9:21, 10:21, 11:21). Alser in Johansson sta tudi edina, ki sta na letošnjem prvenstvu ohranila naslov prvaka. Med posamezniki je edino Schoellerju (ZN) uspelo, da se je kot edini Evropejec prebil med prve štiri in to že tretjič zaporedoma. V finalu je Schoeller igral z Japoncem Ito, ki je premagal rojaka Kasaija s 3:0. Schoeller je zmagal v prvih dveh nizih z 21:19, 21:14, nato pa je Ito prevzel vodstvo igre in zmagal z 21:19, 21:15, 21:9.

Predsednik mednarodnega olimpijskega odbora Avery Brundage je v Chicagu izjavil, da bodo po njegovem mnenju zimske olimpijske igre leta 1972 v Sapporu — zadnje. Brundage že dolgo ni zadovoljen z zimskimi igrami. Prej je kot razloge navajal, da je v zimskem športu premalo amaterstva, predvsem v alpskem smučanju. To pot pa je pogruntal nov razlog: Alpsko smučanje ni razširjeno po vsem svetu, ker so od dosedanjih 114 kolajn z. OI kar 101 osvojili zastopniki alpskih držav, samo Avstrija in Francija pa 62.

Ob takih „dokazih“ potemtakem tudi plavanje ni univerzalen šport, saj so lani v Mehiki ameriški plavalci osvojili 554 kolajn, vsi ostali pa le 34.

Tekma v Barceloni med Jugoslavijo in Španijo za vstop v finale svetovnega nogometnega prvenstva je bila 297. uradna meddržavna tekma. Zmagali so Španci z 2:1 in s tem izločili Jugoslavijo, bil pa je to tudi 101 poraz jugoslovanske ekipe. Skupna bilanca meddržavnih nastopov Jugoslavije: 142 zmag, 54 neodločenih in 101 poraz, bilanca golov: 655:534. Če bi še zmagali Jugoslavlani, pa bi bila to 101 zmaga po vojni. Pred vojno je Jugoslavija igrala 110 tekem, dosegla 42 zmag, 17 neodločenih in bila 51 poražena, razlika v golih 223:270.

OBVESTILA

Sobota, 24. maja 1969:

Na Pristavi ob 20.2. prosvetni večer. Prodava g. Fr. Markež: Evropa v slikah.

V Slovenski hiši ob 17.30 prvi sestanek staršev dijakov Slovenskega srednješolskega tečaja. Predaval bo dr. Kukovica o problemih današnje mladine.

V Slovenskem domu v San Martinu zvečer proslava prve obletnice obstoja slovenskega orkestra „The Goldentones“.

Občni zbor društva Pristava v Castelarju ob 16.

SKAD vabi na predavanje č. g. P. Krajnika o morali severnoameriške mladine. Začetek ob 19 v Slovenski hiši.

Nedelja, 25. maja 1969:

Proslava 20-letnice Vestnika na Pristavi. Ob pol 10 sv. maša, nato zborovanje, razstava in asado.

V Slovenski vasi roditeljski sestaneč o problemih naše mladine.

Četrtek, 29. maja 1969:

Odbor Zveze mater in žena ob 16 v Slovenski hiši predavanje ge. Rejeve: Dokler vaju smrt ne loči.

Sobota, 31. maja 1969:

Na Pristavi ob 16 šah in ping-pong za mladino od 15. leta naprej.

V San Justu sestanek mladenk in naraščajnic po slovenski maši.

Četrtek, 5. junija 1969:

Zvezni sestanek SDO in SFZ po mladinski maši v Slovenski hiši.

Sobota, 7. junija 1969:

2. kulturni večer SKA ob 20 v gornji dvorani Slovenske hiše s predavanjem dr. Srečka Barage o temi „Slovinci in italijanske osvajalne aspiracije“.

Nedelja, 8. junija 1969:

V Carapachayu v Slov. domu koline.

Nedelja, 15. junija 1969:

Koline v Domu v San Martinu

DRUŠTVENI OGLASNIK

Knjižnica Zedinjene Slovenije posluje v ponedeljek, sredo, četrtek, petek od 18 do 20 ure, vsako soboto ob priliki šolskega tečaja in vsako nedeljo po sv. maši.

PROSLAVA
20-LETNICE
USTANOVITVE
„VESTNIKA“

bo v nedeljo, 25. maja na Pristavi
Ob pol 10 sv. maša;
nato jubilejno zborovanje
in razstava Vestnika;
opoldne asado za naročnike
in prijatelje Vestnika.

Posebej vabljeni Slovenci
novinci argentinske vojske.

Pripravljalni odbor Zveze mater
in žena

vabi na predavanje
ge. Frančiške Reja:

„... dokler vaju smrt
ne loči“

Kraj: Slovenska hiša
Čas: Četrtek, 29. maja ob 16
Prisrčno vabljene vse žene!

PORAVNAJTE NAROČNINO!

V SAN MARTINU

V SLOVENSKEM DOMU

KOLINE

v nedeljo, 15. junija

Orkester: THE GOLDEN TONES

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT

Uradije za rojake ob sredah in
petkih od 17—19

Na telefonu 47-4852 tudi dopoldne

Lavalle 2331

5. nadstropje, pisarna 10

Ena kvadra od subte, „Pasteur“

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Dr. FRANC KNAVS
ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Uradne ure od 17—20

Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Alte. Brown 100

T. E. 105 ali 516

V petek in soboto od 9—13

ODGOVOR NA „DOMOBRANSKO POVABILO“

Starešinstvo Društva slovenskih protikomunističnih borcev (Vestnik) iskreno pozdravlja „Domobransko povabilo“, ki je bilo objavljeno v tednikih „Oznanilo“ in „Svobodna Slovenija“.

Izjavljamo, da smo vedno, kot preje, tudi sedaj pripravljeni na iskrene razgovore za spet enotno bojovniško organizacijo.

Starešinstvo D. S. P. B. (Vestnik)

SLOVENSKA HRANILNICA z. z o. z.

C. C. SLOGA Ltda.

Bartolomé Mitre 97

T. E. 658-6574

Ramos Mejía

vabi člane in prijatelje na zanimivo predavanje
dr. Julija Savellija o temi:

Zakon o pokojninah in penziji

Predavanje bo v soboto dne 31. maja 1969
ob 20.30 v hranilničnih prostorih.

PREDZADNJI KORAK DO LUNE
(Nad. s 3 str.)

te dni dva zemljana na Luno. In ta večja varnost poleg ponovne vaje z LM velja — 350 milijonov dolarjev. Toliko namreč stane v celoti polet Apolo 10.

V nedeljo 18. maja opoldne je pognala ogromna raketa Saturn 5 Apolo 10 v 12 minutah poleta na krožnico okrog Zemlje v višini 190 km. 45 ton tehtajoči celotni tovor je krožil še sklopljen z 18 m dolgo tretjo raketno stopnjo Saturna 2 uri. Na Zemlji so ta čas zasledovalne telemetrijske in radarske postaje do skrajnih podrobnosti določile krožnico in elektronski računski stroji so iz teh podatkov določili točko, trenutek ter smer, v katero naj se raketa s tovorom vred požene proti Luni. Posadka pa je medtem še enkrat preizkusila vse naprave v Apolo kabini. V danem trenutku je zagorel raketni motor tretje raketne stopnje in v kratkih minutah je dosegla raketa s celotnim tovorom hitrost 39.000 km na uro. S to hitrostjo se je začel polet proti Luni.

Poveljnik, letalski polkovnik Thomas P. Stafford je vseмирski veteran, saj je že dvakrat letal krog Zemlje, prav tako John W. Young, in tretji, Eugene A. Cernan, že enkrat. Za posadko se je takoj po odletu proti Luni začelo izredno težko opravilo. Najprej

so morali na rahlo odločiti Apolo kombinacijo (kabino z njenim strojnimi deli) od ostalega tovara, ki je bil še pritrjen na tretjo raketno stopnjo v „garaži“. Z ročnim krmarjenjem se je Apolo kombinacija malce odmaknila in nato počasi postavila na glavo. Okna kabine sedaj niso več gledala proti Luni, ampak na ostali tovor z raketo. Medtem ko je poveljnik s krmarjenjem začel približevati Apolo kombinacijo ostanku tovara — LM-u v „garaži“, je drug astronom skozi okno s televizijsko kamero spremljal ves potek. Vsa Severna Amerika je istočasno mogla gledati v odlični barvni televiziji, vsa Evropa pa isto v črno belem. Prenos TV je bil urejen tako, da je glavna sprejemna postaja na Zemlji, prevzemajoč brezžični prenos oddaje iz Apolo kabine, oddajala naprej enemu stalnemu satelitu nad Pacifikom, ta pa je oddajal drugemu nad Atlantikom. S tega pa je prevzemala glavna sprejemna postaja v Evropi in oddajala evropskim TV postajam.

Milijoni so po svetu gledali, kaj se dogaja na poti proti Luni. Videli so tako, kakor če bi gledali skozi okno Apolo kabine. Razprostrli so se širje listi velike „garaže“, zagledali so v njej „pajka“ LM in videli, kako je Apolo kabina počasi s svojim vrhom lezla v sklopko LM-a. Doživeli so sklopitev in

videli nato, kako se je kombinacija Apolo—LM odločila od nosilne rakete — 18 m dolgega valja. Za povrh so dobili še pogled na modri planet, v bleščeče se oblake zavito Zemljo. TV prenos je bil odličen, mnogo boljši od vseh dosedanjih ameriških in sovjetskih. V Argentini te senzacije nismo mogli zasledovati in tukajšnje TV postaje so nas pitale s slabimi in starimi posnetki ob poročilih o poteku poleta. Če nevihta v nedeljo 18. maja s poplavo na gradbišču sprejemne postaje za satelitske prenose v Balcarce ni napravila prevelike škode, lahko upamo, da bomo direktno TV prenose ob prihodnjem poletu Apolo 11 gledali tudi mi.

Tako 18 m dolga tretja raketna stopnja Saturna kakor tudi Apolo—LM kombinacija sta nekač vstric leteli proti Luni naprej. Raketna stopnja je seveda opravila svoje delo s tem, da je sebe in svoj tovor pognala proti Luni. Pri nadaljnjem poletu bi bila kvečjemu na poti. Zato so z Zemlje z brezžičnim ukazom vnovič vžgali njen raketni motor, da se je oddaljila od Apolo 10. Pognala se je vstran in na pot okrog Sonca (!) na podobnem tiru kot kroži Zemlja. Postala je umeten planet in bo krožila v nedogled okrog Sonca.

Apolo—LM je brzela z vedno manjšo hitrostjo naprej proti Luni. Takoj potem, ko so se znebili raketne stopnje,

sta Stafford in Cernan zlezla po tunelu v LM in debelo uro preizkušala vse njegove naprave in instrumente. Ko sta ugotovila, da vse deluje v redu, sta zlezla nazaj v Apolo kabino in začel se je že bolj miren in dolgočasen polet. V 24 urah poleta so bili že na pol poti. Sledilo je še nekaj televizijskih prenosov. Pri tretjem so zemljani videli Zemljo v TV le še tako veliko kot tenis žogo. V sredo so se približali Luni in želimo jim, da bi tudi ves nadaljni potek osem dnevnega poleta spremljala sreča.

Po programu naj bi Apolo—LM v sredo zakrožila okrog Lune. V četrtek, 22. maja bosta Stafford in Cernan zlezla v LM in se, leteč nad nevidno planeto Lune, ločila z LM-om od Apolo kombinacije. Apolo in LM bosta tedaj krožila v višini 110 km nad Luno. LM se bo nato malenkostno zavrla ter bo zato začela zgubljati na višini. Ko bo preletela polovico krožnice, bo le še 15 km nad Luno prav nad žrelom Moltke, kjer je tudi v bližini bodoče pristajališče. Pri drugi obkrožitvi se bo LM približala celo na 13.300 m do Lune; letela bo torej skoraj v isti višini, kot letajo nad Zemljo prekoceanska potniška letala na reakcijski pogon. Po teh dveh obkrožitvah bo LM najprej odvrnila podstavke s štirinožnikom, nato pa se bo sklopila z Apolo kabino. Stafford in Cer-

nan bosta zlezla nazaj k Youngu v Apolo kabino. Nato bodo odvrtili še kabino LM in samo z Apolo kombinacijo obkrožali vsaki dve uri Luno. Predvide jih je 32 obkrožitev, to se pravi — vozili bodo okrog Lune polnih 64 ur. Televizijski prenosi s te obkrožitve bodo pokazali Luno vsemu svetu od blizu. Istočasno bodo pa opravili še pomembne znanstvene naloge, fotografiranje in radarske meritve. Po osem dnevnem poletu bodo pristali v morju podobno, kot je pristalo Apolo 8 po božiču.

Z odletom Apolo 10 je sovpadel pomemben dogodek, ki so ga dosegli tekmeči — Sovjeti. V januarju so v razmaku šest dni ustrelili proti zvezdi danici in večernici — planetu Veneri — dve avtomatski postaji: Venera 5 in Venera 6. Oba avtomata sta priletela v razmaku 24 ur v bližino Venera, se tam deloma zavrla in odklopila po eno kroglo. Ti krogli sta začeli padati na Venero. Skozi njeno gosto ozračje sta padali približno eno uro, na koncu na padalih, da bi mehko pristali, 280 km narazen sta padli na Venero 16. in 17. maja in utihnili za vedno. Brezžično sta oddajali izsledke meritev med padanjem. Na zahodu sodijo, da je vročina — vsaj 280° C pri tleh — pokvarila naprave in preprečila nadaljnje oddaje s tal.